

Agentura pro sociální začleňování

SPECIFIKA KOMUNITNÍ PRÁCE V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

Mgr. Petra Vaňková

31.3.2016

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Komunitní práce, Komunita

- Vymezení komunitní práce je závislé na chápání výchozího konceptu – konceptu komunity.
- Pojem komunita je mnohoznačný a měnící se ve svém významu – v sociologii, sociální práci a psychologii

Pojem komunita

podle Wilmota (Popple, 1995):

- **Komunita definovaná lokalitou, teritoriem**
- **Komunita složená z lidí, které spojují společné podmínky a/nebo zájmy**
- **Komunita zájmů**

- **Vztahy, sociální síť (Coulshed, Orme)**
- **Pocit sounáležitosti (Bauman)**

podle Fellina, Kramera a Spechta (1997)

- **kontext, ve kterém pracujeme**
- **cíl našeho úsilí o změnu**
- **mechanismus změny**

Kompetentní komunita

ZKOMPETENTŇOVÁNÍ

Kompetentní komunita je chápána v sociální práci jednak jako:

cíl komunitní práce

prostředek, zdroj, strategie řešení samotných problémů. (Gojová, 2006)

.....

Ta, ve které jsou její dílčí části

- schopny efektivně spolupracovat na **identifikaci problémů a potřeb komunity,**
- schopny dosáhnout **shody na cílech a prioritách,**
- mohou se dohodnout na **způsobu realizace dohodnutých cílů a**
- mohou **efektivně spolupracovat na požadovaných opatřeních.**
(Cottrell in Fellin, 1995)

Cíle komunitní práce

ZPLNOMOCŇOVÁNÍ

Komunitní práce představuje **zplnomocňující přístup** ke členům komunity.

.....

- Obecným cílem komunitní sociální práce je **zisk schopností a možností plně realizovat občanská práva a povinnosti, tzv. zplnomocnění.**
- Zaměřuje se stejně tak na **změnu vnitřních (intrapersonálních) limitů** jako na **odstranění vnějších sociálních bariér.**

Platforma pro podporu a rozvoj implementace komunitní práce v ČR, 2015

Cíle komunitní práce

- **budování a rozvoj komunit**
- **zlepšení kvality života, zisk vlivu nad životními podmínkami, přístup ke zdrojům** (informace, finance, rozhodování aj.)
- **schopnost a možnost plně realizovat svá občanská práva i povinnosti** (v SVL jde o občany, kteří vzhledem ke svému sociálnímu znevýhodnění mají ztíženou možnost plně realizovat svá občanská práva a povinnosti)

Cílem komunitní sociální práce je

- **sociální změna,**
- **identifikace a překonání strukturálních bariér,** jejichž důsledkem je sociální nerovnost, znevýhodnění či vyloučení skupiny/skupin obyvatel.

Platforma pro podporu a rozvoj implementace komunitní práce v ČR, 2015

Komunitní práce v kontextu sociální práce

Komunitní práci v kontextu sociální práce chápeme jako **dlouhodobě působící metodu sociální práce.**

Komunitní sociální práce je metoda participativního dosahování komunitou definovaných společných cílů v místech, kde lidé žijí, prostřednictvím vyhledávání, využívání a tvorby potřebných zdrojů.

Komunitní sociální práce je založena na:

- propojování sdílených potřeb a existujících zdrojů (personálních, materiálních, finančních aj.) uvnitř komunity a
- na stanovování dosažitelných cílů na základě možností dané komunity.

Platforma pro podporu a rozvoj implementace komunitní práce v ČR, 2015

Komunitní práce v kontextu sociální práce

Komunitní práci v kontextu sociální práce chápeme jako **dlouhodobě působící metodu sociální práce:**

- jejímž **subjektem** je skupina/komunita lidí, kteří se dlouhodobě potýkají se **společnými obtížemi v interakcích s okolním prostředím** (v současní době obvykle hovoříme o sociálním znevýhodnění, sociálním vyloučení či nepříznivé sociální situaci), a
- jejímž **cílem** je **posílit schopnost** této skupiny/komunity **zvládat znevýhodňující a obtížné interakce tím, že získá větší míru kontroly nad okolnostmi**, kterým jsou její příslušníci společně vystaveni, a tím bude společně dosahovat (komunitou) definovaných cílů.

MPSV ČR, únor 2016

Větší míru kontroly nad okolnostmi svého života, kterým jsou společně vystaveni, dosahují příslušníci komunity prostřednictvím **práce celého společenství**, na kterém se podílejí všichni relevantní aktéři z komunity, příp. jejího okolí i celé společnosti, za **podpory komunitního sociálního pracovníka**

- organizační
- vzdělávací
- strategické a
- facilitační,

který k tomuto účelu může využívat širokou **škálu metod**

- motivování,
- zvyšování sebedůvěry,
- podporu samo-organizování členů komunity,
- zapojování komunity do komunitního plánování a rozvoje lokality,
- případné iniciace legislativních změn.

Pracovní skupina „Komunitní práce“ Vědecké rady MPSV ČR, pracovní návrh, 2015

Znaky komunitní sociální práce podle Platformy pro komunitní práci

3 základní znaky komunitní sociální práce:

- **vlastnění cíle (držení)**

komunita definuje společné cíle a potřeby, je expertem

- **vlastnění procesu a výsledků**

komunita určuje priority, proces a postupy

- **participace**

komunita se aktivně účastní řešení

Hlavní zásadou komunitní sociální práce je **rovnost významu** naplnění **znaků komunitní sociální práce** stejně jako **dosažení cílů komunitní sociální práce**,

přičemž v praxi nelze upřednostňovat dosažení konkrétních výsledků na úkor dodržení základních znaků a principů komunitní sociální práce.

Komunitní sociální práce se cílené řídí a dle situace diferencovaně aplikuje dva hlavní principy

- **Participace a vlastnění procesu i výsledků (proces and impact management)**

V celém procesu komunitní práce musí být vytvořeny podmínky pro participaci členů komunity, která je jako celek subjektem KP. Participace se rozvíjí postupně, a to na základě motivace a aktivizace lidí díky ocenění jejich schopností, prohlubujícímu se vztahu důvěry vůči komunitnímu pracovníkovi a zkušenostem z dosahování cílů lidí z komunity.

- **Etické zacházení s mocí, vlivem, získanými výhodami**

MPSV ČR, únor 2016

Podmínky pro participaci

Odraz v indikátorech!

- Všichni musí mít dostatek informací o procesu a plánovaných/očekávaných výsledcích.
- Minimálně každý segment či podskupina komunity má prostor pro aktivní zastoupení ve všech procesech demokratického rozhodování a plánování toho, jakým směrem a jakou rychlostí se v reálném rámci bude vyvíjet proces změny a jaké výsledky změny jsou pro ně žádoucí.

Za **participaci** tedy nepovažujeme jen pasivní účast na akcích, ale **vytvoření podmínek** pro možnost ovlivňovat rozhodování ve všech fázích práce i o celkovém směřování projektů.

- Každému členu komunity má být prokazatelně umožněn aktivní podíl na komunitní práci (vč. práva nesouhlasit) a „vlastnění“ procesu i výsledků komunitní práce, nalik chce a může se do komunitní práce zapojit.

MPSV ČR, únor 2016

Indikátory komunitní sociální práce

- Všichni členové komunity mají dostatek informací o procesu a plánovaných/očekávaných výsledcích.
- Minimálně každý segment či podskupina komunity má prostor pro aktivní zastoupení ve všech procesech demokratického rozhodování a plánování toho, jakým směrem a jakou rychlostí se v reálném rámci bude vyvíjet proces změny a jaké výsledky změny jsou pro ně žádoucí.

Za participaci tedy nepovažujeme jen pasivní účast na akcích, ale vytvoření podmínek pro možnost ovlivňovat rozhodování ve všech fázích práce i o celkovém směřování projektů.

- Každému členu komunity musí být prokazatelně umožněn aktivní podíl na komunitní práci (vč. práva nesouhlasit) a „vlastnění“ procesu i výsledků komunitní práce, nakolik chce **a dle svých schopností** může se do komunitní práce zapojit.

MPSV ČR, únor 2016

Principy komunitní sociální práce podle Platformy pro komunitní práci

- **Princip lokalizace**
- **Princip bottom-up (zdola nahoru)**
- **Princip zkompetentňování**
- **Princip zplnomocňování**
- **Princip participace (podílení)**
- **Princip spolupráce**
- **Princip dobrovolnosti** (zapojení se do aktivit je pro všechny dobrovolné)
- **Princip spoluzodpovědnosti**
- **Princip transparentnosti**
- **Princip multidimenzionality**
- **Princip sdílení a redistribuce moci a zdrojů**
 - **Princip subsidiarity** (subsidiární využívání zdrojů)
 - **Přednost společného před individuálním**

Specifika komunitní práce v sociálně vyloučených lokalitách

Specifikem komunitní sociální práce v obci s vyloučenou komunitou je její **dvojúrovňovost**.

- Jednou úrovní komunitní sociální práce je **práce s vyloučenou komunitou**, jejímž cílem je motivovat členy vyloučené komunity ke společné aktivní práci na zmírňování či odstraňování příčin, které vedly k vyloučení a jeho následkům.
- Druhou úrovní komunitní sociální práce v obci je **práce s celou komunitou** zaměřená na odstraňování napětí a konfliktů mezi vyloučenou komunitou a ostatními částmi obecní komunity.

„Úvod do standardov terénnej sociálnej práce v obci s osobitným zreteľom na prácu s vylúčenými komunitami“, Fond sociálneho rozvoja SR

Specifika komunitní práce v sociálně vyloučených lokalitách

- **dlouhodobá deprivace v uspokojování svých potřeb**
- **kumulace problémů (stav sociálního vyloučení)**
- **nízká identifikace s místem, kde žijí (nízká sociální koheze)**
- **nevytvořené vazby, sociální síť**
- **vnitřní intrapersonální limity (intrapsychické)**
- **vnější sociální bariéry (sousedství, obec)**
- **institucionální bariéry**
- **špatný přístup ke zdrojům – informačním, finančním, materiálním, personálním**
- **strukturální postižení regionu**
- **nedostatek zdrojů**

Podstatou regenerace komunity směrem k lepšímu sociálnímu začlenění je:

- **posilování vyloučené komunity** (zplnomocňování)
- **rozvoj kompetencí jejích členů** (zkompetentňování)
- **spolupráce a participace** v rozhodovacích procesech

s cílem

- **identifikovat** strukturální **bariéry** a
- **odstraňovat je** s použitím dosažitelných zdrojů.

Děkuji Vám za pozornost.

Odbor pro sociální začleňování (Agentura)

Úřad vlády ČR

Mgr. Petra Vaňková
vankova.petra@vlada.cz

